

Nr. 3-4

Väliseestlaste ajakiri

1973

90-aastane "Estonka" venestatud

Vene tsaaride ajastut loetakse mustaks ajastuks ka eesti rahva elus. Ent hullem mitmekordselt tsaaride ajast on N. Venes võrsunud kommunistlik ajastu. Venemaa piiridesse surutud rahvastele on see režiim maksimaalselt läinud kümmed miljonid inimesed. Raudne rusikas, millega võimulepääsenud klikk kommunismi sildi all maad valitseb, kestab tänaseni. Kogu maal on kõik rakendatud selle süsteemi kiitmiseks, süvendamiseks ja säilitamiseks.

Tsaaride ajal elas Venemaal üle 250.000 eestlaste, kellele kodumaal, Eestis, elamine tsaaride käsi- laste tõttu oli muutunud väljakannatamatuks, ja kes seetõttu välja rändasid Venemaale. Enamus neist väljarännanuid olid põllumehed. Saanud Venes kasutamata maadest tasuta või vähese tasu eest suured maa-alad, loodi talud, ehitati need välja ja moodustati pikapeale suured asulad, mis kandsid ka eestlaste poolt antud nimesid. Punaselgi ajal eksisteeris neid algul üle 250 süda-Venemaal, Volga kandis, Kaukaasias Musta mere ranna läheduses, reas koh- tades Siberis jne. Tsaaride ajal ei segatud nende siseellu. Lasti neid elada ja areneda rahus, kuna neist oli maale väga suur kasu kasutamata maade

üleharimisega ja riigi majandusse toomisega. Neist asunikest, kes n.ü. paljaste kätega peale hakkasid, onnides elased, mis vaevalt-vaevalt pakkusid abi tuulte, vihmade ja talvede eest, neist said suhteliselt lühikese ajaga oma ümbruskonna jõukam rahvas talunikena — ja varsti ka muudel aladel. Nad läksid kaugelt ette piirkonnas elupõlved elanud venelastest, kes olid vaesed enne neid ja jäid vaeseiks edasi.

Kõik arenes hästi. Kohutavalt suure töökusega, kokkuhoiuga, loomupärase intelligentsiga jne. jõudnud normaalsesse ja isegi jõukamasse elujärge, tekitasid nad kadedust ümbruskonna venelaste juures. Ja kui tuli kommunismi ajastu, olid need kadedad esimesed maa ja varade jagajad. Ja nii hävitati lühikese ajaga eestlaste asundused Venemaal. Hävitati nii, nagu Venes kõik. Nii, et varsti oli maal nälg varuks. Kui mitu miljonit kommunism näljasurmaga inimesi “paremasse maailma” saatis, selle üle pole vist kunagi arvsid kirja pandud. Ukrainas üksi suri neid 5—6 miljonit. Eesti asundustest läks see “kommunismi õnnistus” üle nälja osas vähemate haavadega. Eestlane oskas ikkagi kuidagi ära elada. Kuid näljasurma ohvreid olnud nendegi seas. Seda teavad hästi “Meie Tee” lugejad möödunud aastal ajakirjas ilmunud “Eesti-Haginski” asunduse eluteest sünist surmani.

Aegajalt selgub ka N. Vene enda allikail mõnda meie suguvendade töö ja vaeva saatusest. Nii kirjutab N. Vene eesti keeles ilmuv propagandaajakiri “Kultuur ja Elu” ka ühest kunagisest eesti asundusest Venemaal, mis nüüd ka kommunistide poolt sel-

lena hävitatud. Selleks on Mustamere rajoonis asunud “Estonka” küla.

Estonkasse asusid eestlastest esimesed asunikud 1882. aastal. Seega sai asundus möödunud aastal 90 aastat vanaks. Neid, kes sinna asusid, pole enam elavate kirjas, kuid on küll nende järglasi. Külas elavat veel praegugi läti rahvusest pärinev, aga eesti keelt kõnelev Martin Rosenkron, kes olevat aastaid tegustunud seal kooliõpetajana ja õpetanud mitmele sugupõlvele eesti keelt.

Vene propoganda ise tunnistab, et “Estonkale” ja eestlastele teinud ja tegevad praegugi hea nime meistrimehed. Omal ajal, s.t. enne kommunismi kaevajumist, olnud küla uhkuseks nende ehitatud jahu- ja saeveskid. Rahvas kõnelevat seal tänaseni sellest, kuidas kogu Gruusiast “Estonkasse” kokku toodud remontimiseks põllutööriistu ja -masinaid. Ja nüüd ml kõik on tehtud riigi moonakaiks, nüüd olevat kogu kolhoosi masinatepark ka eestlaste hooldada!

“Estonka” rahval oli juba headel aegadel oma kool ja oma rahvamaja. Kommunismi ajastu on sinna toonud vene muustrite järele klubihoone!

Märkisime juba, et tsaaride ajal lasti eestlasi oma asundusi vabalt arendada. Vene tsaarivõim ei taotlenud eesti asurduste ja eestlaste venestamist ega saatnud asundustesse kunagi eestlaste sekka elama venelasi või teisi Vene koloniaalimpeeriumi vähemusrahvusi. Niipea kui võimule said vere ja tulega kommunistid, ja mil deklareeriti kõikidele Vene koloniaalimpeeriumi rahvustele vabad arenguvõimalused... sõnades... algas elu traagika tegelikkuses. Eesti asundused likvideeriti eestlaste elupaikadena.

Kommudest võimulepääsenute esimeseks mureks oli eesti külade lõhkumine ja neisse teiste rahvuste elama saatmine!

Estonka küla kohta kõneleb Vene enda tänapäeva statistika, et nüüd on sealses asunduses arvukamaiks asukaiks armeenlased. Neile järgnevad alles eestlased. Siis tulevad veel suuremate gruppidenä grusiinlased ja teised.

Martin Rosenkron on seletanud, et praegu olevat külla jäänud alles ainult 90 eestlaste peret. Neistki olevat puht eesti peresid vaid 73. Teised 17 on niisugused, kus üks perekonnapeadest on kas venelane, grusiin, türklane, bulgaarlane või keegi viies. Kui neis 17-nes kõneldavat kodus siiski ka eesti keelt ja peetavat lugu eesti kommetest. Nii näiteks on ühe perekonna nimi Istep-oglö, mis olevat türgi perekonnanimi. Kuid nooremad selles perekonnas rääkivat kõik eesti keelt.

Külla läbikäimise keel on aga vene keel. Ja mis kord, aastate pärast, seal juhtub, seda võime väga hästi ette kujutada. Eestlaste visadus ja uhkus peab vastu. Kuid pikapeale sigineb neid, kelledel on küllalt popslikkust selleks, et oma isade ja esiisade tuhandeaastast keelt mitte osata ja lastele õpetada!

Vene propagandas üteldakse nüüd uhkustades, et eesti keele tundmine ulatub praegu külast palju kaugemale, samuti nagu teistegi "Estonkas" kõneldavate keelte kohta võib ütelda. Sellega on öeldud, et "Estonkast" on inimesi asunud elama mujale ja, et nad oskavad veel eesti keelt. Tegelikult nii kaobki üks rahvusgrupp, hajutatuna suurvenelaste keskele.

"Estonka", samuti nagu teised eesti asundused Venemaal, on tohutult kannatanud kommunistliku režiimi all. Kommude võimulepääsu järele küüditati, arreteeriti ja hävitati "Estonkas" samuti nagu teistes eesti asundustes Venemaal paljuid asunikke. Mõned asundused veeti meessoost täiesti tühjaks. Sellest ongi Stalini ajastu saanud massimõrvari ajastu nime ja läheb sellena ajalukku.

Vene propagandas märgitakse üksikuid nimesid, kes külas "ülal hoidnud vaimuelu" 90 aasta jooksul. Tõõdud on järgmised nimed: Jaan Kilk, Peeter Piir, Joosep Pint, Kristjan Suits, Jaakob Pint, Kustas

Õuner, Jaan Ratassepp, Peeter Kilk, Paul Knuut, Oskar Boston, Maria Jakobson, Robert Tomberg, Juhan Pihlakas, Jakob Mihkelson, Voldemar Soovik j.t. Johannes Truuman olnud seal külast tehtud kolhoosi esimees. Ta viiud Vene sõjaväkke ja saanud II maailmasõjas otsa.

Osa Eesti elanikest on kasutanud võimalusi venelaste seast pääsemiseks ja asunud Eestisse. Nii olevat "Estonkast" pärit Tallinna politehnilises instituudis õppejõuna töötav Hendrik Tiido, Tartus ülikoolis töötavad Voldemar Kilk, Karl Tiido, Martin Kutman, Jr. Martin Boston j.t.

Vene propaganda märgib nagu uhkustamiseks, et estonkalasi töötavat Moskvas ja mujal üle Venemaa. Muidugi töötab. Osa neist lahkus Estonkast kommunistide võimuhaaramise järele, et pääseda küüditamisest Siberi orjalaagritesse ja mujale tühi-maadelc. Need pääsesid võõrastena venelaste seas vaikselt elades ja võimalikult tähelepanematuil töökohtadel töötades. Teised, nooremast allesjäänud generatsioonist, püüdsid saavutada haridust, et pääseda kolhoosivaevast.

Võimalik, et vabas läänes elab mõni endine "Estonkast" pärinev või seal läheduses elanu. "Meie Tee" oleks tänulik temaga kontakti saamiseks.

Samas kirjutuses, mille autoriks keegi Toomas Alatalu, märgitakse ka omast ajast tuntud teisi eesti asundusi Kaukaasia Musta mere rannikul, nagu Salmeküla, Alam-Linda ja Ülem-Linda külad, ning üteldakse, et ka need polevat vabad nn. linnastumisest. Sellega on selgelt öeldud, et need külad eesti asundustena enam ei eksisteeri ja et nende saatus on olnud samane nagu "Estonkas", nagu "Eesti-Haginskis" ja eesti asundustel mujal Venemaal.

Sellega on ka tõendatud kommunistide suurvale, et sellel maal — Venemaal, on igal rahvusel arenemisvõimalus. Selle suurvale väljamõtlejaks oli nende mässujuht 1917. aastal, Lenin. Sellest on vene propaganda teinud nüüd suurmehe. Tegelikult oli ta tavaline mässaja ja võimule igatseja — mitte muud midagi. Kõik tema seletused ja "teooriad" on pärastiste tegelaste väljamõeldised, avaldatud vaid Lenini nime all — ja kõik need on osutunud ka suurvaledeks.

VAATLEJA